

## บทที่ 6

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### 6.1 บทสรุป

ลำไยอบแห้ง เป็นสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจของไทยชนิดหนึ่ง แต่ละปีประเทศไทยส่งออกลำไยอบแห้งถึงกว่าร้อยละ 85 ไปยังประเทศจีน รวมมูลค่ามากกว่า 1500 ล้านบาท โครงสร้างตลาดลำไยอบแห้งภายในประเทศไทย แหล่งผลิตลำไยอบแห้งที่สำคัญอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน การซื้อขายลำไยสดมี 3 ลักษณะ คือ การซื้อขยาล่วงหน้าผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งเกษตรกรเกษตรกรชาวสวนลำไยร้อยละ 60 การขายลำไยลักษณะตกเจียนนี้ ส่วนใหญ่เกษตรกรมักขายได้ในราคาต่ำกว่าต้องตลาดมาก การซื้อขยอิสระของเกษตรกรชาวสวนลำไยมีร้อยละ 10 การขายลักษณะนี้ เกษตรกรมักถูกกดราคาจากพ่อค้ารับซื้อลำไย และการรวมกลุ่มกันขายมีประมาณร้อยละ 30 เป็นการขายที่เพิ่มอำนาจต่อรองทางด้านราคาของเกษตรกร ส่วนการผลิตลำไยอบแห้ง เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันผลิตหรือผลิตเองรายเกษตรกร หรือมีผู้ประกอบการรับซื้อลำไยสดเพื่อผลิตลำไยอบแห้งโดยเฉพาะ วิถีตลาดภายในประเทศจะมีผู้ประกอบการที่รวบรวมลำไยอบแห้งหรือจากผู้ผลิตเป็นคนกลางกระจายสินค้าภายในประเทศ หรือส่งขายต่างประเทศ หรือมีผู้ประกอบการจากต่างประเทศส่วนมากมาจากประเทศจีนมาติดต่อซื้อโดยตรงกับผู้ประกอบการผลิตหรือผู้รวบรวมลำไยอบแห้งรายใหญ่ที่มีความน่าเชื่อถือได้โดยตรง โครงสร้างการตลาดลำไยอบแห้งในประเทศจีน ที่มีอุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งที่มีคุณภาพสูงในปริมาณมาก การดำเนินการค้าผู้นำเข้าลำไยอบแห้งผ่านทางท่าเรือเสินเจิ้นเข้าสู่ตลาดหนานไห่ ที่มีฉนทลวงคั้งเป็นรวบรวมลำไยอบแห้งที่สำคัญ แล้วจึงกระจายไปตามมณฑลต่างๆ ทั่วประเทศจีน หรือผ่านทางฮ่องกง ไต้หวัน หรือประเทศเวียดนามก่อนแล้วเข้าสู่ประเทศจีนผ่านตลาดหนานไห่ หรือกระจายตามมณฑลต่างๆ โดยตรง การค้าขายลำไยอบแห้งระหว่างประเทศไทยและจีนมีลักษณะเป็นคู่ค้ากัน โดยมีส่วนแบ่งตลาดชัดเจน คือประเทศไทยขายลำไยอบแห้งให้กับประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ ลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นเองภายในประเทศไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภค แต่ราคาลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งขายให้มักถูกกำหนดราคาจากผู้บริโภค โดยเฉพาะประเทศจีนที่มักจะกดราคาลำไยอบแห้งจากผู้ประกอบการรายใหญ่ของไทยและผู้ประกอบการขาดอำนาจต่อรองทางด้านราคา

ประเทศไทยและจีนได้เจรจาตกลงเปิดเขตการค้าเสรี โดยมีเป้าหมายเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า ทั้งทางด้านภาษีและมิใช่ภาษี มีผลบังคับใช้หลังวันที่ 1 ตุลาคม 2546 การค้าลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตและเป็นผู้ส่งออกให้ประเทศจีนได้รับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี เมื่อปัจจัยต่างๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้ใช้แบบจำลองรูปสมการ VAR และทดสอบ Impulse Response Function และ Variance Decomposition กำหนดให้มีการค้าขายสินค้าลำไยอบแห้งที่ผลิตในประเทศไทยและประเทศจีนผลิตขึ้นภายในประเทศ และค้าขายกันระหว่างประเทศไทยและจีนเท่านั้น โดยที่ผู้บริโภควิชาจีนมีอุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งอย่างไม่จำกัด แต่มีงบประมาณที่จำกัด

เมื่ออุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งของประเทศจีนเกิดเปลี่ยนแปลงหรือความผันผวนเกิดขึ้น ปัจจัยมูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออกอธิบายความผันผวนดังกล่าวได้ร้อยละ 85.64 มูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นเองภายในประเทศอธิบายได้ร้อยละ 0.39 และรายได้ที่เป็นตัวเงินของผู้บริโภคชาวจีนอธิบายได้ร้อยละ 0.25 แสดงว่าราคาหรือปริมาณที่ก่อให้เกิดมูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออก ส่งผลต่อการเพิ่มหรือลดอุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีน ส่วนราคาและปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นในประเทศหรือรายได้ที่เป็นตัวเงินของผู้บริโภคชาวจีน ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญของผู้บริโภคชาวจีนแต่อย่างใด

มูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออกเกิดความผันผวน อุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีนอธิบายความผันผวนที่เกิดขึ้นได้ร้อยละ 0.41 มูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นภายในประเทศอธิบายได้ร้อยละ 0.25 และรายได้ที่เป็นตัวเงินของผู้บริโภคชาวจีนอธิบายได้ร้อยละ 0.22 แสดงว่าเมื่อราคาหรือปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น หรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้เกิดจากอุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีน หรือราคาและปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นภายในประเทศ หรือรายได้ที่เป็นตัวเงินของผู้บริโภคชาวจีนอย่างมีนัยสำคัญ

มูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นในประเทศเกิดความเปลี่ยนแปลง รายได้ที่เป็นตัวเงินของผู้บริโภคชาวจีนอธิบายได้ร้อยละ 8.79 มูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออกอธิบายได้ร้อยละ 3.54 และอุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีนอธิบายได้ร้อยละ 1.25 แสดงว่าเมื่อปริมาณและราคาลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นภายในประเทศเกิดเปลี่ยนแปลง รายได้ของผู้บริโภคชาวจีนที่ เป็นผู้ผลิตร่วมด้วยก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันส่วนราคาและปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออก อุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีนส่งผลต่อความผันผวนดังกล่าวในระดับต่ำ

รายได้ที่เป็นตัวเงินของผู้บริโภคชาวจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน มูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นภายในประเทศอธิบายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ร้อยละ 8.88 มูลค่าลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออกอธิบายได้ร้อยละ 0.34 และอุปสงค์การบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีนอธิบายได้ร้อยละ 0.19 แสดงว่ารายได้ของผู้บริโภคชาวจีนเกิดเพิ่มขึ้นหรือลดลงสาเหตุที่สำคัญเกิดจากราคาและปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นภายในประเทศ ส่วนราคาและปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออก หรืออุปสงค์การบริโภคลำไยของชาวจีนไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือรายได้ของผู้บริโภคชาวจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงไป แต่ความต้องการบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีนไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าราคาหรือปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยส่งออกจะเป็นอย่างไร

จากแบบจำลองและบทสรุปผลการศึกษา พบว่าการเจรจาเปิดเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและจีนไม่ได้ส่งผลกระทบต่อลำไยอบแห้งทางด้านมูลค่าที่เกิดจากราคาและปริมาณของลำไยอบแห้งแต่อย่างใด เกษตรกรชาวสวนลำไยหรือเกษตรกรผู้ประกอบการผลิตลำไยอบแห้งไม่ได้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างแท้จริงอันเกิดจากการเปิดเขตการค้าเสรีแต่อย่างใด ความต้องการบริโภคลำไยอบแห้งของผู้บริโภคชาวจีนยังคงเป็นปัจจัยในการกำหนดมูลค่าโดยเฉพาะราคาของลำไยอบแห้งที่ประเทศไทยผลิตอย่างมีนัยสำคัญ และราคาหรือปริมาณลำไยอบแห้งที่ประเทศจีนผลิตขึ้นภายในประเทศไม่มีผลต่อราคาหรือปริมาณการผลิตลำไยอบแห้งของประเทศไทย

ประเทศไทยและจีนได้เปิดเขตการค้าเสรี ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ประกอบการส่งออกลำไยอบแห้งจากประเทศไทย หรือผู้นำเข้าลำไยอบแห้งจากประเทศจีนที่อุปสรรคทางการค้าทั้งที่เป็นภาษีและมิใช่ภาษีหมดไป และเกิดผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น เมื่อพิจารณาเฉพาะสินค้าลำไยอบแห้ง ประเทศไทยยังได้เปรียบทางการค้า (gain from trade) กับประเทศจีน เมื่อพิจารณาถึง Heckscher-Ohlin Theory ที่ชี้ให้เห็นว่า ประเทศใดมีความได้เปรียบทางการค้าที่เกิดจากปัจจัยการผลิต (factor endowment) ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดต้นทุน การผลิตที่แตกต่างกัน ประเทศนั้นควรที่จะผลิตและส่งออกสินค้าที่ประเทศตนมีความสามารถในการผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตที่ตนมีมาก แล้วนำเข้าสินค้าอื่นที่การผลิตต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่มีน้อยหรือหายากในประเทศ ดังนั้นประเทศไทยก็ควรผลิตลำไยอบแห้งแล้วส่งขายให้ประเทศจีน ส่วนประเทศจีนก็ควรลดการผลิตลำไยอบแห้งแล้วมาผลิตสินค้าที่ประเทศจีนมีปัจจัยการผลิตที่พร้อมแล้วส่งมาขายให้ประเทศไทย ซึ่งเป็นผลดีของการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ หากพิจารณา Ricardo's Theory ก็ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) ในการผลิตลำไยอบแห้งก็ควรผลิตลำไยอบแห้งส่งขายให้ประเทศจีน

## 6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาทำให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาและเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนลำไย จากการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศไทยและจีน ได้ดังนี้

1) รัฐบาลกำหนดนโยบายและแนวทาง ด้านการเพิ่มผลผลิตลำไยอย่างถูกวิธีการฝึกอบรมการแปรรูปลำไย ทั้งที่เป็นลำไยอบแห้งหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ให้เกษตรกรชาวสวนลำไยอย่างทั่วถึง โดยผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

2) รัฐบาลสนับสนุนในด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลำไย ด้านการเพิ่มคุณภาพที่เป็นมาตรฐานชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ที่สำคัญด้านความปลอดภัยจากสารตกค้าง เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับลำไยและผลิตภัณฑ์จากลำไย

3) รัฐบาลควรขยายตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น โดยจัดงานแสดงสินค้าในต่างประเทศให้มากขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์ผลไม้และลำไยรวมทั้งผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากลำไยตามนโยบายประเทศไทยเป็นครัวของโลกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4) รัฐบาลให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย กลุ่มผู้แปรรูปลำไยอบแห้ง กลุ่มผู้แปรรูปลำไยเป็นแต่ละชนิดผลิตภัณฑ์ ในลักษณะของ ธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง (SMEs) หรือหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) หรือกลุ่มสหกรณ์ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทางด้านราคา และเพิ่มมูลค่าให้กับลำไย รวมไปถึงความสะดวกแก่ภาครัฐบาลที่จะให้การช่วยเหลือ

## 6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไป ถึงผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและจีนต่อลำไยอบแห้งควรเพิ่มตัวแปรเข้าไปอีก เช่น ต้นทุนการผลิตลำไยสด ลำไยอบแห้ง ที่แยกชนิดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง เพื่ออุปสงค์ที่แท้จริงในแต่ละชนิดของลำไยอบแห้ง ความคุ้มทุนจากผลผลิตลำไย และลำไยอบแห้ง และควรศึกษาไปถึงการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตลำไยว่าได้ส่งผลกระทบต่อราคาเพิ่มขึ้นอย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนและส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมแปรรูปลำไยอบแห้งอย่างถูกต้อง ปริมาณที่เหมาะสมต่อไป